

КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС

У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Рекомендовано до друку рішенням наукової ради
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол № 9 від 29.08.2017 р.)

Редакційна колегія

Будак Валерій	ректор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, доктор технічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки.
Філатова Оксана	доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури філологічного факультету Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Солодка Анжеліка	доктор педагогічних наук, професор кафедри перекладу, завідувач кафедри перекладу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Кіндратів Віталій	заступник голови Миколаївської обласної державної адміністрації
Ситченко Анатолій	доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної роботи Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Сова Йоанна	доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри класичної філології Університету Миколи Коперніка (Торун, Польща)
Тодорова Біяна	доктор болгарської мови, професор Південно-західного університету імені Неофіта Рильського (Благоевград, Болгарія)
Бондарева Олена	доктор філологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, соціально-гуманітарної роботи та лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка
Миропольська Наталія	доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти, Інститут проблем виховання НАПН України
Гузенко Світлана	кандидат філологічних наук, доцент, декан філологічного факультету Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Корнієнко Ірина	кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Мороз Тетяна	кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету іноземної філології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Бондар Людмила	відповідальний секретар організаційного комітету (напрями «Літературознавство», «Мовознавство і лінгводидактика»), кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Сидоренко Юлія	відповідальний секретар організаційного комітету (напрямок «Перекладознавство»), кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Комунікативний дискурс у полікультурному просторі: матеріали
К 33 Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (6-7 жовтня 2017 р.). – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. – 228 с.

Збірник тез доповідей Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції охоплює широке коло літературознавчих, мовознавчих питань, а також проблеми перекладу. Матеріали акцентують парадигми «полікультурологія», «лінгвокультурологія», «міжкультурна комунікація». Розглядаються культурно-детерміновані явища міжтекстової взаємодії.

Видання призначене для науковців гуманітарних спеціальностей, аспірантів, студентів, вчителів-словесників.

ЗМІСТ

НАПРЯМ «ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО»

Байтеряков Є. О. ОБРАЗ ГАСТУРА В АМЕРИКАНСЬКОМУ ГОРОРІ XIX-XX СТ.....	11
Bezrukov A. V. THE MANIFESTATION OF METAPHYSICAL ORIGINALITY IN THE J. DONNE'S SCHOOL PARADIGMS	12
Бестюк І. А. ДЕМІФОЛОГІЗАЦІЯ ГІТАРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ 1920-1930-Х РОКІВ	13
Білик Г. М. КОМУНІКАТИВНА ПРОБЛЕМАТИКА В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ «КАЗОК ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ»	15
Богдан Ю. Б. ОБРАЗ АВТОРА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТА НІМЕЦЬКОМУ МАНДРІВНОМУ РОМАНІ	16
Бородіца С. В. ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ДИСКУРС РОМАНУ «ГРАВІТАЦІЯ» ЛЕСІ РОМАНЧУК	18
Бровко О. О. ГЕРАЛЬДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ В ТИПОЛОГІЇ МЕТАТЕКСТУ: КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ І ГРА	19
Веретейченко І. А. ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОМУ ПРОСТОРІ	21
Ворова Т. П. ИДЕНТИФИКАЦИОННЫЙ КОД ПРОЧТЕНИЯ НЕКОТОРЫХ СКАЗОК О. М. СОМОВА	22
Гончарова Н. В. ТВОРЧЕ ОСМИСЛЕННЯ ЗМІСТОВОЇ ТА ФОРМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СВЯТОГО ПИСЬМА В АГІОГРАФІЧНОМУ ТВОРІ «СКАЗАННЯ ПРО СВЯТИХ БОРИСА ТА ГЛІБА» ...	24
Дацер К. С. ГЕРОЇ РОМАНУ «КОЛЕКЦІОНЕР» ДЖОНА ФАУЛЗА У ТЕКСТІ НА ЕКРАНІ	25
Дем'янюк М. Б. ХУДОЖНИЙ ТЕКСТ У ДИСКУРСІ ПСИХОАНАЛІЗУ Й ГЕРМЕНЕВТИКИ.....	27
Дерев'янченко Н. В. АВТОФІКЦІОНАЛЬНІСТЬ У РОМАНІ М. УЕЛЬБЕКА «РОЗШИРЕННЯ ПОЛЯ БОРНІ».....	28
Джигун Л. М. ВЗАЄМОДІЯ МЕМУАРНОГО ТА АВТОБІОГРАФІЧНОГО НАЧАЛА В ЕМІГРАЦІЙНІЙ ПРОЗІ NONFICTION ХХ СТОЛІТТЯ	30
Димовська А. К. «ВИРОБНИЧИЙ» КІТЧ 20-30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ: ГРА В ЛІТЕРАТУРУ	31
Журба С. С. МОДУС МАСКИ В УКРАЇНСЬКОМУ АВАНГАРДНОМУ РОМАНІ	32
Зінченко Н. І. НАРОДНОПІСЕННА ОСНОВА ЛІРИКИ ПОЕТІВ-РОМАНТИКІВ ПОЛТАВЩИНИ.....	33
Ильинская Н. И. ПУТЬ К НЕВИДИМОМУ ГРАДУ: УТОПИЧЕСКИЕ ДИСКУРСЫ В ПОЭМЕ БЕЛОГО «ХРИСТОС ВОСКРЕС».....	35
Іщенко О. А. СВІЙЧУЖИЙ ПРОСТІР ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ПСИХОПОРТРЕТА ГЕРОЯ У РОМАНАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ.....	37

Кабана Ю. Г. РОЛЬ ПАРАДОКСУ У ПОСТМОДЕРНІСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНІЙ ГРІ	38
Казими О.В. НАРОДНА КАЗКА ЯК МЕДІАТЕКСТ ПРАДАВНИХ ЧАСІВ	40
Кирилюк С. В. РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ДИСКУРСІ НІМЕЦЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ	41
Копик С.І. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕНІ ТЕКСТУ «КУЛІНАРНІ ФІГЛІ» МАРІІ МАТІОС	43
Корвач Л. Д. ХУДОЖНЄ ВІДТВОРЕННЯ КАТЕГОРІІ ПРОСТОРУ В ЛІРИЦІ М. ЧЕРНЬОВСЬКОГО	44
Корчеза Л. П. ФУНКЦІЯ ЛІСЕНЬ ОСОБНА В РОМАНІ Й. В. ЕТЕ «СТРАЖАННЯ МОЛОДОГО ВЕРТЕРА»	45
Котареза Г. С. КОНЦЕПТИ МАТІІ ТА КАРНАВАЛУ ЯК ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ МАРКЕРИ МЕТАІСТОРИЇ У РОМАНІ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ» СОВІЙ АНДРУХОВИЧ	47
Корінова О. М. МУЗИЧНІСТЬ ТВОРІВ ПАВЛА ТИЧИНИ ТА БОГДАНА ІГОРЯ АНТОНІЧКА	49
Котещька Л. О. СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА В КОНТЕКСТІ ЖУРНАЛІСТИКИ	50
Ласкава Ю. В. СУЧАСНІ ФОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ВНЗ	52
Лілік О. О. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО РОБОТИ З РОДОВО-ЖАНРОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ	53
Лосієвська А. В. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЕРКИ С. ЖАДАНА «ТАМ ПЛЕРІЯ»	55
Майстренко Л. В. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	56
Мельник Н. Г. ПРИГОТУВАННЯ СТРАВИ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ АМБІВАЛЕНТНОСТІ ЖІНОЧОЇ ДУШІ (ЗА РОМАНОМ СОВІЙ АНДРУХОВИЧ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ»)	57
Милкоєва А. Г. ЕКФРАЗИС В ПРОЗЕ В. ПЕЛЕВИНА	58
Місцякєвич О. М. АВТОР – ТЕКСТ – ЧИТАЧ: КОНЦЕПЦІЯ «ГРІ» ЯК ПРИНЦИП ОРГАНІЗАЦІЇ ПОСТМОДЕРНОГО ТВОРУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ «НОВА ЛЮДИНА» Н. ЛІЩИНСЬКОЇ)	60
Мурзельська Я. С. КІНЕМАТОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ «КАЙДАШЕВОЇ СМІТІ»: ВІЗУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ	61
Мусий В. Б. КОДИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЗАГЛЯВІЯ РОМАНУ ВЛАДИМИРА СОРОКИНА «МАНРАГА»	63
Назаренко Н. И. РОМАН «ЗАПИСКИ БАРРИ ЛИНДОНА» В. М. ТЕКЕРЕРА В АСПЕКТЕ ВЗАМОДЕЙСТВИЯ ИСКУССТВ	64
Наумченко Н. В. БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ЛІСЕННІЙ ЛІРИЦІ СТІНГА	65
Омельченко О. А. АДРЕСАТИ ЛІРИКИ С. А. ЕСЕНИНА	67

Онїщенко І. М. КУЛЬТУРНІ ДІАЛОГИ І КАЛІНЦІА У ПОЕТИЧНИЙ ЗБІРЦІ «РАДІ І МАРЕНІ»	68
Павлюк Н. Л. ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ МОТИВИ ОТОВДАННЯ В ПІДМОГЛИВНОГО «ДОБРІЙ БОГ»	70
Пухонська О. Я. ВІЙНА ЗА ПРОТИ ПАМ'ЯТІ: СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ	71
Ремаченко О. В. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ ММЛР ТИМЕЙНІЙ КУЛЬТУРИ	72
Русак І. С. ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ПРО УКРАЇНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ В РОМАНІ «САБОТАЖ УВІВ» УЛАСА САМЧУКА	74
Руссова В. М. ІСТОРИОСОФСЬКА СКЛАДОВА І МОРАЛЬНИЙ ІМПЕРАТИВ ТРИЛОГІІ «ЗАПОРОГІ» ВІТАЛІЯ РОГОЖІ	75
Семеновко Л. М. ПОПІКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ПОЕЗІЙ МИКОЛИ ВОРОНОГО	76
Семчишин Д. В. ГЕКСАМЕТР У ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІ АСПЕКТИ	78
Сивель Т. В. КОНЦЕНТ ПАМ'ЯТЬ У ХУДОЖНЬОМУ ВИМІРІ ЛІТОПІСУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ (НА МАТЕРІАЛІ «ПОВІСТІ ВРЕМ'ЯНИХ ЛІТ»)	80
Сидоренко А. Кравченко Я. ЖАНРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯПОНСЬКОЇ СЕДУВА В ТВОРЧОСТІ РЮНОСКЕ АКУТАГАВИ (НА ПРИКЛАДІ НОВЕЛИ «МУЖИ ПЕКЛА»)	81
Сизоненко Н. М. СОРАТІВСЬКИЙ ДІАЛОГ У ПОВІСТІ ВАСИЛЯ ШЕВЧУКА «НАВЧИТЕЛЬ ІСТІНИ»: КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЕВОГО ЖАНРУ	82
Скорина Л. В. ЕПІГРАФ ЯК ЗНАК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ТИСЬМЕНСТВА 20-х рр. ХХ ст.)	84
Скурлато Т. М. ДІВІУЗІЯ ЖАНРУ ПОЕМИ У ТВОРЧОСТІ І. ДРАЧА	85
Сликук О. А. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ШЕСТИКЛАСНИКІВ НА РОЛІ ПОЗНАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ (ЗА ПОВІСТЮ ГАЛИНИ ПАЛУТАК «ВТЕЧА ЗЕРІВ АБО НОВИЙ БЕСТІАРІЙ»)	87
Слоньовська О. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІТЕРАТУРНОЗНАВЧОЇ МЕТОДОЛОГІЇ АРХЕТИПНОЇ КРИТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ 20 – 50-Х РОКІВ ХХ СТ.)	89
Соловцова И. В. ШЕКСПІРОВСЬКІЕ РЕМИНИСЦЕНЦИИ В ПОВЕСТИ ДЖ. ОЛДРИДЖА «МОЙ БРАТ ТОМ»	90
Сузарєва С. В. БІБЛІЙНА ТЕРМЕНЕРА ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛЬСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЕПОХИ БАРОКО	92
Тичинина А. Р. КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ПАРАТЕКСТУ	93
Улакшия О. В. ТРАВМА СПОРАД. НОСТАЛЬГІЯ. ВИГОРЯНСЬКА ДОБА У ДЗЕРКАЛІ ЛІТЕРАТУРНОЇ РЕЦЕНЦІЇ ПОРУБІЖКА ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ	94

БІБЛІЙНА ГЕРМЕНЕВЯ ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛЬСЬКОМОВНИХ ТЕСТІВ ЕПОХИ БАРОКО

У вивченні давніх пластів прозової літератури, створеної польською мовою, – як українською, так і власне польською походження, неможливо обійтися без сакрального семантико-стилістичного інструментарію, поєднаного з Біблією. Цього, на рівні з англійськими першоджерелами, вимагали принципи творення барокового письменства XVII-XVIII ст. Увесь сакральний матеріал, яке охоплює такий вид дослідження, мислиться у понятті «Біблійна герменев», із врахуванням її морфологічних, синтаксичних, лексичних та інших першоджерел і трансформаций. У колі цих герменевтичних проблем описано є мета нашого дослідження – представити динаміку розвитку біблійної герменевтики польськомовних прозових творів зокрема в епоху бароко.

Початковим етапом використання біблійного матеріалу в літературних творах досліджуваної доби можна вважати біблійні цитування, поєднані з латинською Вульгатою чи виданою польською мовою Біблія Якуба Вуйка чи його послід. Так, переважали зорби найбільш характерні для документалістики (іменаристика), богословських трактатів і апокоїф, епістолярії [2, 267]. На пізнішому етапі спроб об'єднання образотворення напромадження біблійних цитат характерне для конфронтаційної прози, на чому особливо наголошував Славомир Радзех в огляді англійської полеміки [4, 5]. Таким типом сукупення біблізів, об'єднаних спільною тематикою, є зразок конкордаційних рядів.

Проміжною ланкою між цитуваннями та власне літературним опрацюванням біблійної герменевтики вважають парафрази, які надали цитатам довольного характеру, виважили їх із замкненого кола дослівності, «оскільки дослівне цитування вже не виконувало йогоїх своїх естетичних і морально-аналогічних функцій. Автори прагнули вимикати в читача стан еміваляції, тож біблійні цитати лише частково надавалися до таких емоційних трансформаций. Скрип парафраз, що функцію виконували біблійні аллюзії та могила, стильові переспівки Біблії» [2, 290-291].

Давні польськомовні автори особливу роль у прозі відводили метафорі, опираючись на первісний характер її конструкції, відображений у Святиому Писанні. Менелій Смогурський, Кіриж з Острога, Петро Скарпа, Шимон Старовольський, Френдзіш Рихтовський та ін. розвинули цей заоб, вдаючись до стилістичного наслідування біблійного лементау. Подібними інтенціями керувався Казиміръ Сажович, вводячи в літературне полотно нові діалогі сакральної тематики. Жанр літературного діалогу в II половині XVII ст. переважав форми трактатів і надав польськомовній прозі метонімічного змісту, який значно переважав сакральну метафору [2, 297].

Розширив поняття біблійної метафори і надав їй глибше індивідуального звучання Лазар Баранович, ввавши польськомовною прозою в коло концепційного метафоризму, загалом характерного для першої бароко. На цьому етапі розвинула біблійної герменевтики в літературі виникла категорія структурального концепту, на основі якого вибудувалася система вільних концептів. В її основу покладено такі способи художнього відтворення дійсності, як наприклад, концепційні антигути, прищипи а *lastone ugniale* коли співставлялися біблійні фрагменти різними мовами, тощо. Частково наслідуючи стиль Барановича, Йованкія Галятовський віддав перевагу візантійському типу сакральної символіки, що мало відображати його світлобачення та соціальної поодилю [1].

«Такі представники пильнобарокової герменевтичної школи, як Ласковий Война-Оранський чи Теофіл Рутка, не відкинули біблійного фактажу, а використали його у своїх творах як основний аргументаційний матеріал, удавшись до деталіної інтерпретації невеликої кількості сакрального масиву» [2, 267]. Цей спосіб інтерпретації біблійної герменевтики розвивався в різних окремо вибраній богословської проблемі (питання Філоде, верховенства Папи Римського, вигнання св. Грисяста тощо). Однак таке повернення польськомовної прози до парадигматичного рівня не відкидало концепційних структур, як все більше набувало характеру світської герменевтики. При цьому переважала надавалася гри слів, морфологічними і синтаксичними трансформациям сакральні, їх семантичний емівалянтності.

Курьльсько-біблійної концептосфери у структурному плані стали поєднувати зі Святою Письмою концепції-пропозиції та концепції-орядки. Зразком такого типу барокової прози можна вважати голші Френдзіша Рихтовського (зокрема на богородично-тематику), Фебляна Біршовського, Тамаша Молодзяновського чи Базилі Рухлевича – позбавлені моралізаторства «панегіричні духовні дискурси», «дотепні ексгегазі Божих знаків», «приторні аргументи поєднані з Біблією» [3, 54, 55]. Як правило, ці твори мислили так звані прилучні концепти (концепти-назав), ампліфікацію, анаграму тощо. Вони мали таку ж завершену смислову та синтаксичну будову, як і часто вживані в барокову епоху літературні інтерпретації біблійних притч Патія Пота, Мелетія Смогурського, Войдека Кордзиского, Андрия Мушійовського та ін.

Можна зробити висновок, що використання біблійної герменевтики, яка в бароковій польськомовній прозі значно переважала античні джерела, проте гармонійно з ними перепліталася, як і в попередній літературній період, було

неоднорідним. У бароковому просторі, який охопив не одне, а декілька століть, вона не втратила своєї первинної сутності, а динамічно розвивалася, відкриваючи нові відтінки слів чи стилістичних структур, надаючи літературі сакрального змісту та підтексту, творючи нові фотологеми, що надавало біблійному матеріалу особливого ваги. Скрипа та західна герменевтична школи знайшли у ній гармонічне поєднання, відображаючи неповторний сакральний клімат слов'янського світу. У цьому ключі біблійна герменевтика прози барокової доби, написаної польською мовою, потребує подальших літературознавчих розвідок і полібіблічних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Суварєва С. Антиуредова польськомовна проза Йованкія Галятовського / Святиана Суварєва // *Sydia Nihilantata* (Гуманітарніє дослідження): міжнародний електронний науковий журнал. – Вип. 4. – Москва, 2014. – Режим доступу: www.sydia.pl.
2. Суварєва С. Риторичний простір польськомовної прози XVII ст.: монографія / Святиана Суварєва. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 370 с.
3. Радзех В. *Kaznodziejstwo w Polsce od rozsadku do kotka eryki baroku / Wojciech Radez*. – Szestosthonia: Wyd-wo Wuzsz, Ssk. Rad., 1999. – 315 s.
4. Radot S. *Z dziejow polemiki antybibliskiej w Polsce XII-XIII wieku / Swiatoslw Radez*. – Krakow: Uniwersitas, 1993. – 169 s.

Тучина А. Р.

М. Чернечецька, myszka.zokolichna@gmail.com

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ПАРАТЕКСТУ

Методологічні напрями сучасної літературознавчої науки щодаті розширюють можливості дослідження зороби впливу тексту на читача-реципієнта. Його постає необхідне звернутися до англійської практично усі попередньо окреслені авторитети. Проте, реципієнта поетика, маючи своїй голоний об'єктом постає читача, і опинившись в лаветах естетичних постмодернізму, не індує практично жодних категорій текстовості, а вже сама реальність стає текстом, поза яким нічого не існує.

У такому разі варто звернутися до характеристики паратекстуальних зв'язів, докладно окреслених 1987 р. французьким герменевтом Жераром Женеттом (Genette: *thresholds of interpretation*). Стож ученню пропонує п'ять типів відношень: інтертекстуальність, паратекстуальність, метатекстуальність, пнєратекстуальність, аутокстуальність [2, 18]. З-посеред тих, на думку дослідника, «посередником між книгою і читачем» [2, 18] варто вважати паратекстуальність. Більше того, він повністю даний тип мікстекстових відношень із «портотом», який варто будувати перетнути. Аналогічну думку стосовно цього висловлює і П. Малушон, вважачи паратекст специфічним естетичним кордоном, що постійно перетинається і рухається» [3, 4]. Ведучи мову про контекстне кордонів посередницького простору» [3, 27], тобто до потенціалних зв'язів з іншими текстами і, ймовірно, режими. Звісно, це «підняття» примножує горизонт очікування сприймача до здійсненої герменевтичної програми творів різних видів мистецтва.

Так, у музиці увагу слухача організують музичні інструменти й ноти, художники й архітектори презентують роботи за допомогою каталогів і підписів театру і балету шукає власного глядача посередництвом афишу, а кіно активно послуговується фларами й тейрами. Причому, на афіші до постановки Чернявського муздраттеатру ім. Ольги Кобилницької і сцени Турецького драматичного театру ім. Лавинія зображено, по-перше, логотип театру, згодом увага спостерігача, переходячи з сьмь-білії «світлого» панорами, фокусується на образі маюка, єдиного, хто з-посеред наголову переміняє дорослих втручаву. Дійсно, афіша добре підготувала аудиторію глядача, поаяк темою постановки ставе всеохопний страх, зруйнувати лавину якого зміг лише круж передчасно народженої дитини. Отож, метою кожного із перерахованих вище паратекстуальних компонентів, безумовно, постає специфічне рекламівання матеріалу, тобто забезпечення тексту «дотлі», відповідалі цілям автора. Тому їхня програма, з метою залучення адресата, маючи різну форму вираження, ґрунтують переважно на принципах своєчасності, інформативності і креативності.

Зринимості деталішше на окреслені паратекстуальних зв'язів літературні як мистецтва слова. Підкреслимо, що до «перетворення тексту в книгу» долучається не лише автор, а й такі важливі в письменницькому процесі постає видаць, редактор, перекладач і літературного критика. У процесі звуження чита розширення поодиому, звільнюючи «нові спідівання» (Р. Яус) і, корисуючись досвідом, формуючи якусь персоніку. Подібним чином, наприклад, завдячуючи відомому епітелу Джованні Бокаччо, трансформувалася реципієнта настільки перелісної назви дантової «Божественної комедії» (1555). Відповідно наслідком такої співпраці, а також ситуації ким і коли створений паратекстуальний прийом, класично виділяють авторський перитекст (привидіє автора, дата написання, назви тексту і його структурних компонентів, епіграф, присвята тощо), а також видівничий

епітеті поязк за Е.Трібном, письменник часом ще не набув достатнього авторитету у читача, його «понавчання» мають доповнюватися паратекстами інших людей» (папіруха, анотація, коментар, рецензія, передмова, гіпоспрадія), що відносно генерують механізм реценлятивної дії. Стож паратекст постає первинним текстом у часовий вибір контакту із рецепційною свідомістю і вторинним у жанровому статусі.

Тад, на перший погляд периферійні, компоненти тексту спроможні не лише специфічно його об'єктивувати, а й встановити потрібний комунікативний міст між книгою і її читачем. Причому, об'єктивуючи роману знаменитого французького прозаїка Фредеріка Бейбедера (1965) «Уна & Селінджер» (2014), базирується на об'єктивному-близькому уявленні Уні О'Ніп. Сигнальними жовтими пролісками літерарні зафіксовано пристрасть БЕЙБЕДЕРІ значно меншими – назву роману, пояснюючи тим самим візуальний контраст. Оліптані нами рецензенти зауважили, що обрали дану книгу передусім за авторським бренд-неймом популярного нині письменника зображене обличчя на папіруці лише згодом стве знайомими читачеві. Так, наведені з метою аналітичності відомого автора часто ступає асоціативним брендом, специфічно «ліманков» для читача (як-то В. Шекспір, Ф. Достоевський, Т. Шевченко, Е.М. Ремарк, Дж. Роулінг, Ю. Андрухович), а створені ними заголовки текстів пролонгують уже породжені епітетом горизонти сподівань.

Проте, фото Уні О'Ніп і інших героїв роману зустрічається кілька разів і в самому тексті, а згодом креативний Ф. Бейбедер виконтує у тязину свого професіонального відеоролика – посилається на «недалугу» кіносюбуру героїні у фірмці «Деліція з Ленінграда». Однак, даний текст постає цікавим не лише у аспекті візуального контакту із читачем, а й інтелектуального, поязк усі дванадцять розділів роману доповнені епіграфами з класичної літератури, а це у свою чергу дозволяє заволодіти увагою компетентного читача. У даному аспекті приклад Ф. Бейбедера не є поодиноким. Так, популярний турецький літератор Орхан Памук (1952) аналітично супроводжує сімнадцять розділів однієї із «когностичних» романів «Чорна книга» (1994) епіграфом. Першими з них є афоризми Адрі «Не поспригайте епіграфам, бо ти будеште письменник ліпший», що відразу концентрує увагу читача на необхідності враховувати цей архітектонічний компонент при прочитанні даного твору. Сприймаючи такої читачі опиняються у ситуації полілогу (реципієнт – читача – основний текст), якщо звичайно, вона не стане для нього своєрідними комунікативними бар'єром. Епіграф ж елемент заголовкового комплексу стве «фонем», на якому стримується подальший вигляд» [1, 92]. Та, найважливіше, скеровує реценцію читача у межі окресленої автором інтерпретаційної рами.

Вради важливо звернути увагу і на присягну як активний паратекстуальний маркер, поязк він може створювати біографічного контексту автора і важливих аспектів написання твору. Так, роман американського письменника Етгоні Дорр (1973) «Все те незриме світло» (2014) присвячується літературному агенту Венді Вейл, подія якої висловлюється і у романі «Смажні зелені помідори в кафе «Зульма» (1987) американського автора Френі Олелі як людині, «що ніколи не втрачала віру». Присягата може носити і особистий характер: Курт Воннегут прокивтає роман «Галагос» другу Г.-Р. Роулі, уже згаданому О. Памуку – дружині Айлін. Як, вачимо, подані авторські надписи дають можливість реципієнту пояснити зв'язок між автором і взаємною особою, а також між нею і текстом, відірвавши при цьому згнерований автором специфічний канал комунікації.

Стож, процес деводування паратекстуальних епітетів постає важливим питанням встановлення і розвитку комунікативної ситуації, маючи для цього усі складові (за Р. Якобсоном) – адресант, адресат, контакт, подивлені, контекст, код, Саєвоє чергоду, реценція свідомість читача, втягуючись за допомогою паратексту в текст, ефективноше імплікує його телевізійний сенс на основі уже сформованого горизонту очікувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Успенський, Б. Семіотика мовства / Б. Успенський. – М.: Школа «Вячки російської культури», 1995. – 360 с.
2. Senelge G. P. Valerik's thresholds of interpretation / G. Senelge. Foreword by Richard Macksey. Translated by Jane E. Lemk. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 427 p.
3. Marjolson P. Reading Public Romanticism / P. Marjolson. Princeton: Princeton University Press, 1998. – 222 p.
4. Trible E. V. Margins and Marginality. The Printed Page in Early Modern England / E. V. Trible. University of Virginia Press, 1993. – 194 p.

ТРАВМА, СПОГДА, НОСТАЛГІЯ: ВІКТОРИАНСЬКА ДОБА У ДЗЕРКАЛІ ЛІТЕРАТУРНОЇ РЕЦЕНЗІЇ ПОРУБІЖКА ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

М. Запорицька, turakhina@gmail.com

Тулахіна О. В.

Понад півстоліття феномен «вікторіанського відродження» привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Нечуваний сплеск зацікавленості вікторіанською культурою, розпочатий у повосний Вякими Британії та підхоплений країнами Англосфери, поширилася згодом навіть на території, що ніколи не зазнавали безпосереднього колоніального впливу колишньої метрополії – Іспанія, Франція, Норвегія, Фінляндія тощо.

У контексті дискусії про «глобальний неовікторіанізм» набуває особливого актуальності питання про рушійні механізми «вікторіанського відродження». З огляду на транснаціональний характер феномену та розмаїття його репрезентацій у художній літературі порубіжжя ХХ-ХХІ століть, поширена у науковому дискурсі 1960-70-х років гіпотеза про суто ностальгічне коріння так званого «неовікторіанізму» потребує певних уточнень. У чому й полягає мета проведеного дослідження. При цьому доцільним видається не лише визначення хронологічних меж «вікторіанського відродження», але й висвітлення основних тенденцій взаємодії постмодерної свідомості із вікторіанською спадщиною.

Питання про граничну історичну дистанцію між вікторіанською доброю та її «відродженнями» у сучасній культурі слід вирішувати, на нашу думку, з урахуванням логіки культурного процесу. Подібно до того, як доби Відродження передувало декілька локальних «мікроренесансів», «вікторіанське відродження» на шляху до своєї глобальної фази також переживає кілька короткотермінових та обмежених співмасштабів культурного вікторіанського рибі «Оксфордське відродження» 1920-х років, одним із найбільш примітних фігурантів якого був Ірвін Во. «Кембриджське відродження» 1930-х, пов'язане із діяльністю Агустра Кайлгер-Кача. «Рячне вікторіанське відродження» 1950-х як слідство популярності доробку Джорджа Малькольма Янга тощо. Найбільш примітні чинники згаданих «мікравідроджень» – передусім трагедійний досвід Першої Світової, економічна криза позволення, консервативна опозиція модернізму, – складають основу «політики ностальгії» як підґрунтя «вікторіанського відродження» другої половини ХХ століття.

Ностальгія за втраченою стабільністю та відчуття «культурної заборгованості» перед високим естетичним зразком як рушійні сили неовікторіанізму – свого роду locus сомпіліс робіт сучасних дослідників феномену («Гуттенберг, М.Світа, Кайлган, Ю.Скороходько, Н.Сяноченко»). У контексті позитивної ревіфологізації вікторіанської доби, розпочатої за часів терчезізму, відчутний ностальгічний присмак мають і спроби витлумачити «сучасну одержимість усім вікторіанським» [1, с. 8] як засіб самідентифікації сучасної свідомості у ситуації постмодерну [1]. При цьому взаємозв'язок вікторіанського минулого та постмодерністського теперішнього має відчутно патерналістський характер, як у романах Д.Лорджа «Міне Ворк», А.Байєтт «Possession», Д.Джонса «Mister Pip», Г.Свіфта «Ever After» тощо.

Втім, полеміка наукою відродження вікторіанських цінностей наприкінці 1970-х – на початку 80-х років дала поштовх не лише неоконсервативній апологетиці періоду (єд., у роботах школи Г.Гімелєрфарб), але й критичній ревізі вікторіанської спадщини. Звідси прання сучасної неовікторіаністи надати право голосу представникам маргіналізованих соціальних груп – жінкам, жертвам колонізації, національним та сексуальним меншинам тощо, – чия трансформоване подолання клясових, гендерних та інших обмежень, як зазначає Маргарет Стетц, покликане задоволювати бажання сучасного читача побачити «ліпше, психофізіологічно і емоційно, а не лише соціально» (those who were assigned to the bottom of the Victorian hierarchy) [2, с. 340]. Подібна стратегія запропонована культурних ланку вікторіані, що спостерігається у романах С.Уотерс «Affinity» та «Pirating the Yellow», М.Фейберга «The Simpson Relai and the White», Т.Шварле «The Remarkable Creations» та ін., свідчить про певну спитиматизацію трагедійного історичного досвіду у сьогденні і затверджує неовікторіанським роману у якості репанізатора творчої досвіду. «Текст-пам'яті», який, на думку Кетт Мітчелл, «соптілісіалез пам'ятю – that which is already known through a variety of media about the Victorian era, for example – and offers itself as memory» [3, с. 44]. В таким спосіб, вікторіанська доба постає як хитлологічний дервідріанський «привид», з яким сучасна свідомість має вступити у конструктивний діалог задля виконання необхідної Тавелгайбел. З яким сучасна експліковані у багатьох прецедентних текстах порубіжжя ХХ-ХХІ ст. вікторіанське табу уможливають критичнічне (Н.Абрахамс, М.Торок) тумачення феномену «вікторіанського відродження» як завбубу «культурного ексорцизму».

Водночас, характер травм, актуалізованих у неовікторіанській літературі порубіжжя ХХ-ХХІ століть, дозволяє зрозуміти прилучення і про наявність зворотної залежності, а саме – ретроактивної проєкції актуального трагедійного досвіду у минуле (фрейдистська ідея Nachträglichkeit) за даюнок чого «Italienische subvert of modernity privileges covers its mind in its manifold lineen-th-sentiu offers» [4, с. 13]. Вікторіанська доба, що за сьогденності багатьох визначальних ознак може розглядатися як проробка сучасного світу, постає при цьому як убагачення хронологічною дистанцією чи альтернативно-історичною модальністю (у випадку літератури спитимату) невдалий сподівання, «експериментальний майданчик», де без ризику психофізіологічного дискомфорту можна випробувати такі певні питання, як проблеми «колоніальні колонізатори» (П.Кларі, «Lack Margos»), прихованої дискримінації («K.Токін», «The Master»), «давнинської правми» (Г.Свіфт, «Ever After»), експансивного розвитку технологій (У.Глосон, Б.Стерлінг, «The Difference Engine») тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Karlan S. Victorian Histories, Fiction, Criticism / Sara Karlan. – New York: Columbia University Press, 2007. – 264 p.